

Werkprogramma 2025-2027

Inhoud

1. Managementsamenvatting	3	5. Bekostiging op orde	27
2. Introductie	5	5.1 Inleiding	27
2.1 Achtergrond en ambitie Groen Groeit Mee	5	5.2 Lessen uit 2023 - juni 2025	27
2.2 Terugkijken op 2023 - juni 2025	6	5.3 Ambitie juli 2025 - juli 2027	28
2.3 Vooruitkijken op juli 2025 - juli 2027	7	5.4 Doelen en resultaten	30
2.4 Belangrijke ontwikkelingen als aanknopingspunten	8	5.5 Werkwijze en samenwerking	30
2.5 Uitdagende opgaven	10	6. Doorontwikkeling samenwerkingsprogramma en communicatie	31
2.6 Tactiek voor de komende twee jaar	11	6.1 Werkwijze en werkstijl	31
3. Positioneren & Combineren-Integreren-Selecteren (CIS)	12	6.1.1 Inhoudelijke focus	31
3.1 Borgen van de groene opgaven in landelijke en regionale programma's	12	6.1.2 Randvoorwaarden en werkstijl voor een succesvolle aanpak	31
3.2 Verzilveren van kansen	13	6.1.3 Creatieve impulsen	33
3.3 Veroveren van harten en hoofden	14	6.2 Agenderen	34
3.4 Groen combineren en integreren in beleid, programma's en projecten	14	6.3 Netwerkontwikkeling en Pactpartners	34
3.5 Selecteren: slim kiezen, slim steunen	14	6.4 Samenwerking in eigen huis	35
4. Groene gebiedsontwikkeling	15	6.5 Borging	35
4.1 Voorbeeldgebieden	15	6.6 Monitoring	36
4.1.1 Voortbouwen op de processen en mijlpalen van voorbeeldgebieden	15	7. Activiteitenoverzicht	37
4.1.2 Uitvoering vervolgprocessen van voorbeeldgebieden	16	Bronnen	41
4.1.3 Thematische verdieping	22	Eindnoten	42
4.1.4 Verbinden en versnellen van kleinschalige haalbare deelprojecten als voorbeeld	24		
4.2 Uitbreidingslocaties	25		
4.3 Inbreiding en regiopoorten	26		

1. Managementsamenvatting

Dit document omvat het werkprogramma Groen Groeit Mee (GGM) juli 2025 - juli 2027. Het is een product van het kernteam¹ GGM en een vervolg op het 'Jaarplan 2023 - 2024'².

Na een succesvolle eerste fase (2023 - juni 2025), waarin we de eerste instrumenten, voorbeeldgebieden en samenwerkingen tot stand brachten, bouwen we in de periode juli 2025 - juli 2027 voort op de fundamenteën die gezamenlijk zijn gelegd. De centrale ambitie blijft onveranderd: ervoor zorgen dat regionaal recreatief, toegankelijk en beleefbaar groen en blauw, evenredig en betekenisvol meegroeit met de verstedelijking in de provincie Utrecht. Dat doen we samen met een steeds breder netwerk van Groen Groeit Mee-Pactpartners.

Het werkprogramma richt zich op aanjagen, verbinden en vernieuwen. GGM is geen uitvoeringsorganisatie, maar een vliegwiel voor groene gebiedsontwikkeling. Onze kracht ligt in het verbinden van netwerken, het stimuleren van integrale samenwerking en het ontwikkelen van instrumenten die anderen in beweging brengen en houden.

In deze nieuwe fase bouwen we voort op de vier programmalijnen van de voorgaande fase:

1. Positioneren & Combineren–Integreren–Selecteren (CIS)
2. Groene gebiedsontwikkeling
3. Bekostiging op orde
4. Doorontwikkeling samenwerkingsprogramma en communicatie

Positionering

We zoeken verbinding met landelijke en regionale programma's en andere beleidsvelden zoals woningbouw, mobiliteit, gezondheid en landbouw. Ook pakken we het momentum om nieuwe sectoren (markt, zorg, bewonersinitiatieven) actief bij het Pact te betrekken. Nu we concreet ervaring hebben opgedaan en producten hebben ontwikkeld, kunnen we meer aandacht besteden aan het vervlechten, bestendigen en overdragen van kennis, instrumenten en handvatten. Zowel bij uitvoerende organisaties en Pactpartners als binnen eigen programma's en projecten.

Gebiedsontwikkeling

Naast voortzetting van de gebiedsprocessen in vijf voorbeeldgebieden³ verbreden we onze aanpak naar strategisch gelegen inbreidingslocaties rondom regiopoorten en ondersteunen we kleinschalige kansrijke deelprojecten om uitvoering van groene ambities te versnellen. Ten slotte adviseren we gemeenten bij uitbreidingslocaties met de handreiking 'Groen bij uitbreidingslocaties'⁴ als handvat, wanneer daarom gevraagd wordt.

Nieuwe inhoudelijke accenten bij gebiedsontwikkeling

Tijdens de voorgaande periode hebben we ervaren welke vraagstukken regelmatig terugkeren. We hebben zes uitdagende vraagstukken geprioriteerd waar we de komende twee jaar extra aandacht aan besteden:

1. Structureler aandacht voor groene stad-landverbindingen bij woningbouwontwikkeling aan de randen van gemeenten.
2. Vernieuwende vormen van samenwerking met nieuwe (Pact)partners uit andere sectoren (waaronder marktpartijen).
3. Concreter inzetten op groen als gezondheidswaarde.
4. Verbeteren van interne processen bij overheidsorganisaties.
5. Meer oplossingsrichtingen voor structurele financiering van groene gebiedsontwikkeling.
6. Betere samenwerking om de druk op recreatiegebieden te spreiden.

We leggen met deze doelen een aantal nieuwe accenten in onze aanpak.

Financieel

De huidige middelen (zoals de 54 miljoen euro uit Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) maatregelenpakket 1 (MP1), de provinciale Tenderregeling en budgetten van GGM Pactpartners voor groene gebiedsontwikkeling, zoals Kromme Rijn Linie Landschap) zijn ontoereikend voor de totale opgave (ongeveer 1 miljard euro). Daarom zetten we de komende twee jaar stappen richting een robuuste meerjarenstrategie, met aandacht voor structurele bekostiging met afspraken over publieke én private bijdragen en borging van beheer.

Kortom: Groen Groeit Mee staat de komende jaren voor het versnellen van impactvolle gebiedsontwikkelingen, het verbreden van het netwerk, het verankeren van instrumenten en het inspireren van anderen om mee te doen. Met de blik op eind 2030 werken we doelgericht aan een provincie waarin recreatief, toegankelijk en beleefbaar groen vanzelfsprekend meegroeit met rood – voor gezondheid, biodiversiteit, beleefbaar landschap en klimaatbestendigheid.

2. Introductie

2.1 Achtergrond en ambitie Groen Groeit Mee

Op 7 februari 2022 tekenden de eerste 39 partijen het Groen Groeit Mee Pact (het Pact) met de ambitie om groenontwikkelingen aan te jagen. Een samenwerking tussen onder andere de U10, Regio Amersfoort, het Utrechtse deel van de Regio Foodvalley, provincie Utrecht, de Utrechtse waterschappen, terrein-beherende organisaties (TBO's) en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Diverse nieuwe Pactpartners volgden sindsdien. De inhoud van het Pact vormt de basis voor het GGM-samenwerkingsprogramma en onze samenwerking.

Ambitie

Samen met inwoners, beheerorganisaties, landbouw en andere partijen verspreid over de provincie extra groen realiseren en natuur en landschap behouden en versterken: dat is de ambitie van GGM. Dit groen is multifunctioneel, wij streven naar een gezamenlijke en doelmatige aanpak waarmee het eindresultaat groter, groener en beter verbonden is dan vanuit de diverse initiatieven afzonderlijk.

Hoofddoel

Groen en blauw groeien kwantitatief en kwalitatief mee met de verstedelijking in de provincie Utrecht: dat is het hoofddoel van GGM. Daarbij verbinden we de ontwikkeling van het landelijk groen aan de stedelijke ontwikkeling. Door groen mee te laten groeien met verstedelijking zorgen we ervoor dat groene en rode (woningen) ontwikkelingen in balans zijn. We werken aan het behoud van de recreatieve structuur én het verder ontwikkelen, versterken en toekomstbestendig maken (klimaat, energie, inclusie) van de recreatieve structuur. Zo ontstaan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een gezonde leefomgeving. Door groen en blauw (water) in ieder ruimtelijk plan mee te nemen, kan een goede mix ontstaan van toegankelijk groen, duurzame landbouw, veerkrachtige natuur, beleefbaar landschap en zichtbaar water. Verschillende onderzoeken naar en beleidsdocumenten over groen zorgen voor een even breed als wisselend gebruik van 'groene termen'. Dit vraagt om verheldering van de gebruikte terminologie.

Vijf groene waarden

Bij GGM duiden we het begrip 'groen' in onderstaande vijf groene waarden:

1. **Toegankelijk groen:** iedere inwoner heeft toegang tot landschappen met een kwaliteit die aansluit bij recreatieve wensen en behoeften.
2. **Duurzame landbouw:** de agrarische sector is rendabel en werkt volgens de principes van kringlooplandbouw en natuurinclusief.
3. **Veerkrachtige natuur:** de natuur heeft een rijke biodiversiteit en is veerkrachtig.
4. **Beleefbaar landschap:** het landschap is levend en beleefbaar, en draagt bij aan herkenbaar erfgoed en cultuur.
5. **Zichtbaar water:** een robuust en zichtbaar watersysteem als drager van gezond stedelijk leven, natuur en landbouw.

2.2 Terugkijken op 2023 - juni 2025

In de periode 2023 - juni 2025 hebben we uiteenlopende resultaten behaald, waaronder:

- Het beschikbaar stellen van Rijksmiddelen voor MP1 uit het UPLG (gericht op de GGM-voorbeeldgebieden).
- Het vormgeven van gebiedssamenwerking in de voorbeeldgebieden.
- Het samen met het Rijk uitvoeren van een businesscase voor het Kromme Rijn Linie Landschap.
- Het inrichten van de Tenderregeling Groen Groeit Mee.
- Het opstellen en actualiseren van de handreiking 'Groen bij uitbreidingslocaties'. En in het verlengde hiervan: het maken van concrete afspraken over het meegroeien van groen bij diverse uitbreidingslocaties.
- Het opleveren van een GGM Catalogus.
- Het stevig positioneren van 'gezonde groene leefomgeving' voor planvorming en onderzoek bij UNed en NOVEX.
- Uitbreiding van het aantal GGM Pactpartners.

De (tussen)resultaten die zijn bereikt, tonen de meerwaarde van GGM aan bij de Pactpartners en trekken belangstelling van nieuwe publieke en private omgevingspartijen om aan te haken.

2.3 Vooruitkijken op juli 2025 - juli 2027

Dit werkprogramma beschrijft de aanpak van Groen Groeit Mee voor juli 2025 - juli 2027. Het werkprogramma is tot stand gekomen op basis van de leerervaringen, onderzoeken en evaluaties uit de voorgaande periode, en werksessies met het kernteam. Het biedt houvast om samen met Pactpartners en nieuwe partners vervolgstappen te maken.

De basis voor dit werkprogramma bouwt in grote lijnen voort op de programmalijnen van de voorgaande periode:

1. Positioneren & Combineren-Integreren-Selecteren (CIS)
2. Groene gebiedsontwikkeling
3. Bekostiging op orde
4. Doorontwikkelen samenwerkingsprogramma en communicatie

Ook blijven we vasthouden aan onze programmastrategie: we zijn geen traditioneel uitvoeringsprogramma, maar een aanjaag- en samenwerkingsprogramma. We richten ons op het stimuleren en versnellen van een ontwikkeling waarin groen meegroeit met verstedelijking. Voor de uitvoering zijn we grotendeels afhankelijk van anderen. Onze kracht zit in het verbinden van netwerken, het versterken van samenwerking en het ontwikkelen en borgen van vernieuwende tools die leiden tot extra slagkracht.

Wel leggen we, met de lessen die we afgelopen twee jaar geleerd hebben en belangrijke ontwikkelingen die we zien, enkele nieuwe accenten in onze aanpak.

2.4 Belangrijke ontwikkelingen als aanknopingspunten

Het kernteam GGM analyseerde in maart /april 2025 de context van het samenwerkingsprogramma. Trends en ontwikkelingen die als kans worden gezien (of waar rekening mee moet worden gehouden), zijn in deze sessie in kaart gebracht (figuur 1).

Aanknopingspunten die de urgentie tot GGM-samenwerking onderstrepen:

1. Maatschappij en samenwerking

Voorlopers van nieuwe groene economie bij marktpartijen en agrarische ondernemers, en samenwerking met burgersnetwerken bieden kansen voor nieuwe samenwerkingsconstructies.

2. Gezondheid en brede welvaart

Groeiende aandacht voor de baten van groen, waaronder de effecten van groen op de fysieke en mentale gezondheid, biedt nieuwe aanknopingspunten voor samenwerking en financieringsstromen.

3. Economie en financiën

Een terugtrekkende beweging van het Rijk op groen: beperking van middelen en aandacht voor het behouden, onderhouden, versterken en vergroten van groen. Hierdoor komt meer urgentie te liggen op versterking van de samenwerking tussen regionale partners (publiek en privaat) met GGM als belangrijk ondersteunend vehikel.

4. Landschap, natuur, landbouw en recreatie

Een toenemend gebrek aan ruimte. Dit daagt ons uit tot het combineren van functies én initiatieven. Concreet samenwerken in gebieden is hierin een belangrijke sleutel.

Politiek en beleid

- Gemeenteverkiezingen maart 2026 en nieuwe collegeprogramma's kans voor het uitdragen van de GGM-aanpak met aansprekende voorbeelden.
- Toekomstbrief Groeisprong 2024 (provincie Utrecht, november 2024) biedt aanknopingspunten om groei van groen te bekostigen en integreren in de vijf groeiopgaven.
- Omgevingsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2025-2028.
- Actualisatie Omgevingsvisie provincie Utrecht.
- Natuur en herstelwet wordt door regio, provincie en lokaal opgepakt.
- Motie Provinciale Staten GL, PvdD, D66, Volt, PvdA, SP 'Geef dieren in het wild rust en ruimte'. Gezamenlijke zoektocht voor een zoneringsbenadering die leidt tot balans tussen spreiding van de recreatiedruk en rust-gebieden voor flora en fauna. Op de zoneringsaanpak is een inspraakreactie ingediend op 7 mei 2025 door Natuur Monumenten, IVN, Landschap Erfgoed Utrecht NMU.

Economie en financiën

- Voorjaarsnota 2025 Rijksoverheid: Opschuiven van ravijnjaar gemeenten naar 2028 en afbouwen landelijke financiering voor de nationale parken tot 2030 vraagt om extra inzet op regionale samenwerking voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.
- Werklandschappen van de toekomst als schakelpunt en kernrandzones tussen landschap en verstedelijking. In provincie Utrecht is Lage Weide in Utrecht benoemd als Living Lab en Ambacht/Nijverkamp in Veenendaal en Nieuw Overvecht in Utrecht als Ambassadeursterreinen.
- Heart of Health: een initiatief van Economic Board Utrecht met de ambitie om als regio bij te dragen aan een gezonde wereld.
- GGM heeft 70 miljoen euro beschikbaar om resultaten te halen en kan daardoor versnellen in de aanpak.

Stedelijke ontwikkeling

- Koplopende duurzame marktpartijen als early adapters voor natuur- en parkinclusief bouwen.
- PROVADA als kans voor een podium GGM.
- Collectief Natuurinclusief als krachtige beweging.
- Woontop afspraken 2024 gepubliceerd op 11 december 2024 waaronder de versnelling van woningbouw in Groot Merwede-Rijenburg, Utrecht (63.000 woningen).
- '15 minuten stad' als trend: kans voor verbindingen tussen groen in verdichte stedelijke omgeving met grotere groengebieden om de stad.
- Blue Zone als trend voor gezonde (en groene) ontwikkeling van (nieuwe) woongebieden.

Technologie

- AI als nieuwe kans voor innovatie en oplossen van complexe puzzels en voor gebruik van instrumenten zoals digital twins.
- Social media als instrument voor betrekken nieuwe generaties.

Maatschappij en samenwerking

- Gebiedssamenwerking succesvol en positieve flow.
- Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH): sterk groeiend netwerk. Met het kabinetsvoornemen de bijdragen aan Nationaal Parken af te bouwen tot 2030, wordt een samenwerkingsstrategie voor het NPUH nog belangrijker.
- Snelgroeiende burgersnetwerken en burgerinitiatieven met doe-kracht.
- Achteruitgang gewone soorten/stadsnatuur zoals de egel leidt tot groene acties en maatschappelijk draagvlak voor vergroening.
- Voorhoeders van nieuwe groene economie bij marktpartijen en agrarische ondernemers bieden nieuwe kansen voor samenwerking.

Landschap, natuur, landbouw en groene verbindingen

- Handreiking Groen in en om de Stad van het Kabinet (mei 2024) heeft als doel gemeente te ondersteunen in vergroening en groen te verbinden.
- Nieuw provinciaal programma Recreatie Toerisme, Sport en Bewegen 2025-2028, waaronder aandacht voor spreiding recreatiedruk.
- Aandachtsgebieden uit de Omgevingsvisie via groene stapstenen verbinden met de groene ontwikkelgebieden
- Werklandschappen van de toekomst (bedrijventerreinen) als groene poorten tussen stad en landschap (zie ook onder Economie).
- Natura 2000 op Europese en politieke agenda's zorgt voor urgentie voor natuurinclusieve ontwikkeling.
- Verhoging Defensie uitgaven: mogelijke ruimtelijke meekoppelkansen voor defensieterreinen.
- Groeiende druk op recreatiegebieden.
- Roep om rustgebieden voor flora en fauna (motie 2 oktober 2024).
- Groenblauwe dooradering: met een samenwerkings-overeenkomst op 3 oktober 2024 hebben meerdere organisaties, waaronder enkele koplopende agrarische collectieven, toegezegd zich de komende jaren in te zetten om het landschap in de provincie Utrecht mooier te maken. Dit biedt aanknopingspunten voor samenwerken met agrarische koplopers als partners.

Gezondheid en gezonde welvaart

- Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2025-2028 biedt volop aanknopingspunten en extra aandacht voor groen in relatie tot gezondheid.
- Voedselstrategie en korte keten krijgt meer positie binnen het provinciale beleid en is een kans om groen mee te laten groeien.
- Stedelijke ontwikkeling.

2.5 Uitdagende opgaven

Op basis van inzichten opgedaan in de voorgaande periode, onderzoeken, rapporten en de contextanalyse (figuur 1) vallen zes uitdagingen op. Deze gelden als de knoppen waar we aan moeten draaien (veranderdoelen) om GGM naar een volgend stadium te brengen.

A. Structureler aandacht voor groene stadlandverbindingen bij woningbouw-ontwikkeling.

Voor een integrale aanpak en groene stadlandverbinding is het nodig het oude 'plotdenken' bij woningbouwontwikkeling te doorbreken⁵.

B. Meer vernieuwende samenwerkingsvormen.

De maatschappelijk context (de aanknopingspunten uit paragraaf 2.4) vraagt om het smeden van nieuwe samenwerkingsvormen en aanvullende nieuwe Pactpartners. Bijvoorbeeld publiek-private samenwerkingen met grondeigenaren, projectontwikkelaars en beleggers die natuur-, park- en landschapsinclusief willen ontwikkelen, vooruitstrevende ondernemers in de landbouwsector, toekomstgerichte zorgverzekeraars en particuliere groene initiatiefgroepen met doe-kracht⁶.

C. Concreter inzetten op natuur als gezondheidswaarde.

De baten van groen voor fysieke en mentale gezondheid krijgen steeds meer de aandacht. Hoe kunnen we de waarde van groen voor de gezondheidssector sterker onderdeel laten zijn van GGM? Zowel in communicatie, agendering, positionering en partnership als in het voorbereiden van voorstellen voor concrete voorbeeld- en uitvoeringsprojecten.⁷

D. Verbetering van interne samenwerking en processen.

Hoe komen we tot verbetering van interne werkprocessen bij provincie, waterschappen en (grotere) gemeenten (sneller, transparanter, meer inspirerend)? En hoe kunnen we doelen en uitvoeringsonderdelen van GGM beter integreren bij andere beleidsdomeinen?⁸

E. Structurele financiering van groene gebiedsontwikkeling.

Het ontwikkelen van groene gebieden vraagt om een financieringsstructuur die niet afhankelijk is van losse subsidies of incidentele bijdragen. Structurele, langjarige financiering moet de basis vormen om écht duurzame gebiedsontwikkeling te realiseren.

F. Betere samenwerking om de druk op recreatiegebieden te spreiden.

Toenemende druk op recreatiegebieden leidt tot meerdere uitdagingen, zoals oplopende kosten voor beheer en onderhoud, behoefte aan extra voorzieningen, waaronder parkeerplaatsen, en de noodzaak voor rustgebieden voor flora en fauna. Spreiding van de recreatiedruk is een urgente opgave. Het vervlechten van de GGM-ambitie in andere beleidsterreinen vraagt om een (nog) betere samenhang tussen deze opgaven.

2.6 Tactiek voor de komende twee jaar

We veranderen, met de lessen die we afgelopen twee jaar geleerd hebben en belangrijke ontwikkelingen die we zien, enkele accenten in onze aanpak. Zoals (maar niet uitputtend):

1. We verbreden onze blik naar nieuwe Pactpartners uit andere sectoren, waaronder marktpartijen en de gezondheidssector (hoofdstuk 3 en 6).
2. We verbreden onze blik van voorbeeldgebieden en uitbreidingslocatie naar de strategisch gelegen inbreidingslocaties (waaronder regiopoorten), en werken thema's als groen als gezondheidswaarde verder uit (hoofdstuk 4).
3. We verbreden onze blik van korte termijn financiering naar een robuuste middellange termijn financiële strategie (hoofdstuk 5).

3.

Positioneren & Combineren- Integreren-Selecteren (CIS)

Groen Groeit Mee kiest voor juli 2025 - juli 2027 voor een focus op strategisch positioneren, kansen verzilveren en het inspireren van organisaties van binnenuit. Dat betekent: meeliften op momentum, zichtbaar zijn op de juiste 'tafels' en invloed uitoefenen om de groene schakels tussen stad en landschap daadwerkelijk te realiseren.

Voor juli 2025 - juli 2027 GGM zich op vijf strategische pijlers om haar ambities stevig te positioneren en te integreren binnen bredere beleids- en uitvoeringslijnen:

1. Borgen van de groene opgaven⁹
2. Verzilveren van kansen
3. Veroveren van harten en hoofden
4. Groen combineren en integreren in beleid, programma's en projecten
5. Selecteren: slim kiezen, slim steunen

3.1 Borgen van de groene opgaven in landelijke en regionale programma's

GGM wil groen verankeren als volwaardig onderdeel in relevante Rijks- en regionale programma's, met beleidsmatige samenhang én structurele financiering als einddoel. De inzet is om regionale partijen en het Rijk ertoe te bewegen groen expliciet mee te nemen in afspraken en programma's.

1. Metropoolregio Utrecht (MRU), NOVEX en U Ned

We zetten ons in om de GGM-opgaven in de uitvoeringsagenda's en investeringsvoorstellen van deze ruimtelijke programmeringstrajecten te positioneren en borgen. Daarnaast positioneren we de groene opgaven in de ontwikkeling van regiopoorten (deels binnenstedelijk).

Concrete acties juli 2025 - juli 2027

In Metropoolregio Utrecht (MRU) werken we samen aan het positioneren van GGM, bereiden we de bestuurlijke overleggen voor van regionale en landelijke programma's (zoals BO-MIRT en BO-Leefomgeving) en bekijken we hoe de ambities in programma's kunnen worden geagendeerd. Als vervolg op adaptief¹⁰ programmeren stellen we een ontwikkelpad groen op om dit beter te positioneren in de uitvoeringsagenda NOVEX. In het ontwikkelpad brengen we in beeld welke groene maatregelen gerealiseerd moeten worden, zodat ook groene ontwikkelopties kunnen worden meegewogen bij besluitvorming. Het doel is groen daarmee explicieter te positioneren bij financiële afspraken.

2. Groen in en om de Stad (GIOS)

GIOS is een programmatische aanpak van het Rijk. Rijk en regio zijn in gesprek om de wijze van samenwerken te intensiveren, zodat groen stevig gepositioneerd blijft in de stad-landzone (niet alleen in, maar ook om de stad). We gaan verder met het borgen van lessen en producten van GGM binnen GIOS. Dit doen we via de voorbeeldgebieden,

de uitwerking van een gezamenlijke leeragenda, businesscases (zoals Kromme Rijn Linie Landschap) en lobby richting structurele cofinanciering.

3. Mooi Nederland

GGM houdt dit netwerk warm voor denk- en ontwikkelkracht bij gebiedsontwikkelingen.

4. Collectief Natuurinclusief

Dit landelijke samenwerkingsnetwerk streeft naar een natuurinclusieve samenleving in 2050. De focus ligt op het toevoegen, versterken en verrijken van natuur in een omgeving waar mensen wonen, werken, reizen, spelen en recreëren. Gelet op onze gedeelde ambitie en vanwege de goede positionering van het collectief bij het Rijk, is dit een waardevol netwerk om samen mee op te trekken.

5. Wijziging Omgevingsvisie/-verordening provincie Utrecht

GGM-opgaven worden concreter meegenomen in de wijziging van de provinciale Omgevingsvisie en -verordening, waarbij we ervaringen en lessen uit de praktijk benutten voor onderbouwing.

6. Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG)

GGM-opgaven zoals recreatief groen, groenblauwe verbindingen en stad-landrelaties worden gekoppeld aan UPLG-doelen en -gebieden. We positioneren GGM-opgaven, zodat deze bij de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak worden meegenomen.

3.2 Verzilveren van kansen

Groen koppelen aan woningbouw en mobiliteit

Er wordt actief gestuurd op de inhoudelijke koppeling van GGM-opgaven aan de woningbouw- en mobiliteitsopgave, met het oog op gebruik van bestaande Rijksmiddelen (zoals de 2,5 miljard euro van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de 5 miljard euro van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening). Onze focus ligt op concrete resultaten zoals het verbeteren van groene (recreatieve) verbindingen in gebieden waar infrastructuur leidt tot barrières.

In de GGM-lobby bij woningbouwontwikkelingen wijzen we op de gezondheidswinst en natuurwinst (verlicht de druk op natuurgebieden) om recreatie in het groen dichterbij huis op te vangen bij woningbouwontwikkelingen. Concreet vertalen we deze kansen naar het uitvoeringsprogramma NOVEX, waaruit voorstellen worden gedaan voor besteding van middelen.

3.3 Veroveren van harten en hoofden

Intern en extern eigenaarschap stimuleren

(Zie ook Hoofdstuk 6 'Doorontwikkeling samenwerkingsprogramma en communicatie')

Het kernteam GGM wil in eigen huis en bij partners nog meer eigenaarschap en enthousiasme creëren. Het zien van resultaten, voortgang, praktijk-voorbeelden en inspirerende samenwerkingsvormen leidt tot positieve energie. Langs drie lijnen werken we aan het verder enthousiasmeren van ons netwerk:

- a. Voorbeeldgebieden als motor: hier krijgen ambities handen en voeten.
- b. Het maken van communicatiemateriaal om collega's die werken aan woningbouw en gebiedsontwikkeling te inspireren.
- c. Inzet adviesdiensten, zoals ondersteuning door Rebel en Wing, bij concrete casussen. Zo agenderen we niet alleen, maar bieden we ook inspiratie op de 'hoe'-vraag.

3.4 Groen combineren en integreren in beleid, programma's en projecten

We gaan van een integrale aanpak naar een aanpak waarin we kansen vanuit verschillende domeinen combineren, activiteiten uit andere programma's en projecten en instrumenten integreren bij GGM en omgekeerd onze instrumenten en lessen borgen bij anderen. Denk aan het combineren van mobiliteitsprojecten met groenontwikkeling of het verbinden van gezondheidsdoelen aan ruimtelijke inrichting. Experts uit GGM worden ingezet in andere programma's om mee te denken en te adviseren over combinaties met en integratie van groen. Een voorbeeld hiervan is het inschakelen van experts en borgen van kennis over groen in het expertnetwerk van programma Versnelling Woningbouw bij de provincie Utrecht.

3.5 Selecteren: slim kiezen, slim steunen

GGM is niet altijd zelf initiator van gebiedsprocessen en GGM kan ook niet alles ondersteunen. Voor het vliegwieleffect en versnelling van GGM-resultaten zal in juli 2025 - juli 2027 meer prioriteit liggen bij het ondersteunen van vergevorderde projecten waar kansen liggen voor GGM-ambities. GGM geeft deze een (financieel) duwtje in de rug en voegt bouwstenen toe om de GGM-ambities te positioneren en integreren. Bijvoorbeeld het koppelen van groen en een vrijliggend wandelpad bij het ontwerp van een fietspad en bij het koppelen van groene en blauwe opgaven bij de erfgoedontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

4.

Groene gebiedsontwikkeling

4.1 Voorbeeldgebieden

4.1.1 Voortbouwen op de processen en mijlpalen van voorbeeldgebieden

“De voorbeeldgebieden zijn geen statische ‘vitrineprojecten’, maar plekken waar geleefd, geleerd en concreet aan een groenere provincie gebouwd wordt. En dat maakt ze goud waard.”

(Quote kernteam, 11 april 2025)

Om de ambitie van GGM in de praktijk te toetsen, doen we ervaring op in voorbeeldgebieden.

- Zuidelijke Eemvallei¹¹
- Noorderpark¹²
- Hollandsche IJsselgebied¹³
- Kromme Rijn Linie Landschap¹⁴
- De Roode Haan¹⁵

Binnen de voorbeeldgebieden wordt door verschillende gebiedspartners gewerkt aan ontwikkelperspectieven, waarbinnen de ambities en opgaven voor de komende jaren zijn opgenomen. Daarbij gaat het om de doelen voor GGM, maar ook om andere opgaven en ontwikkelingen die voor de betrokken stakeholders van belang zijn. Dit perspectief leidt tot meerdere initiatieven en projecten, die worden gebundeld in een uitvoeringsprogramma. Op deze manier krijgen we een stip op de horizon, maar ook een overzicht van concrete projecten die we met elkaar (willen) gaan realiseren.

Het opstellen van een perspectief, maar vooral ook het samen realiseren van projecten op de korte en middellange termijn, vraagt goede afspraken over de samenwerking. Afspraken die structuur en helderheid geven, een juridische onderlegger bieden en rekening houden met tijden dat zaken tegenzitten.

Het uitwerken van deze afspraken heeft prioriteit, omdat we daarmee de vanuit het UPLG verkregen middelen (54,4 miljoen euro) kunnen verplichten en borgen, én concreet uitvoering kunnen gaan geven aan projecten. Van perspectief naar realiteit. Een manier van samenwerken die we nu uitwerken voor de voorbeeldgebieden van GGM, maar wellicht ook goed bruikbaar kan zijn voor andere gebieden en samenwerkingsverbanden.

Algemene conclusies 2023 - juni 2025

- Voorbeeldgebieden bieden waardevolle leerervaringen, niet alleen inhoudelijk maar ook qua proces en samenwerking.
- Er is behoefte om deze lessen actief te delen en te benutten voor andere gebieden.
- De fase waarin gebieden zich bevinden verschilt sterk: van verkenning tot realisatie. Dit vraagt om maatwerk en een duidelijke rol van het programmateam in elke fase.
- Door samen met de gebiedspartners na te denken over een toekomstperspectief voor een gebied, en daarbij vorm en inhoud te geven aan opgaven en ambities, ontstaan energie en draagvlak voor de realisatie van de concrete projecten, en een sterker gevoel van gedeeld eigenaarschap.
- Er is veel tijd nodig om (juridische) afspraken te maken over samenwerking en financiering.
- Door in gebieden met elkaar na te denken over ambities en projecten, kunnen we kansen koppelen en bijvoorbeeld aansluiten op de UPLG-aanvraag van de provincie. Middelen die, gecombineerd met andere bijdragen, ook de beweging in gang zetten om door te pakken richting realisatie van onze projecten.

Algemene lessen van procestrekkers en het kernteam 2023 - juni 2025

- Gezondheid kan een krachtige motor zijn voor gebiedsontwikkeling.
- Recreatie en natuur bieden concrete aanknopingspunten voor draagvlak.
- Samenwerken met bewoners en gebruikers is essentieel voor gebiedseigenaarschap.
- Zorg voor een goede balans tussen uitvoerbare projecten en lange termijn visie.
- Ruimtelijke schaarste vraagt om creativiteit en samenwerking over grenzen heen.
- Een gedeeld toekomstbeeld is essentieel als bindmiddel.
- Beheer en eigenaarschap moeten vroegtijdig worden geregeld.
- Heldere werkprocessen en rolverdeling voorkomen vertraging.
- Het opstellen van een ontwikkelperspectief, maar ook het maken en vastleggen van samenwerkingsafspraken vragen veel tijd en inzet en zijn deels gebiedsspecifiek.
- We zijn goed in het met elkaar verwoorden van onze ambities, en weten binnen de voorbeeldgebieden ook door te pakken richting realisatie van projecten.
- De samenhang tussen de ambities van GGM en andere opgaven, en daarmee de noodzaak van een integrale gebiedsgerichte aanpak, worden onderschreven. Het concreet maken van ambities in activiteiten en inspanningen is niet altijd even eenvoudig.

Leren van de voorbeeldgebieden (opschalen)

De vijf voorbeeldgebieden zijn waardevol - niet alleen op zichzelf, maar juist ook vanwege wat ze ons leren voor de rest van de provincie. Het is zaak die lessen nu per voorbeeldgebied vast te leggen en deze ook voor andere (voorbeeld)gebieden te ontsluiten. Relevante thema's zijn onder andere projectorganisatie, samenwerking, participatie en communicatie. We gaan elk voorbeeldgebied eind 2025 bevragen met als doel om een eenvoudige set aan tips, ambassadeurs en consultatiemogelijkheden op te leveren. We leggen de oogst vast op een manier die deelbaar is met anderen.

4.1.2 Uitvoering vervolgprocessen van voorbeeldgebieden

Op de volgende pagina's volgt een overzicht van ambities, doelen en beoogde resultaten van de voorbeeldgebieden voor juli 2025 - juli 2027.

Groene gebiedsontwikkeling Zuidelijke Eemvallei

De Zuidelijke Eemvallei ligt tussen Amersfoort, Baarn en Soest. Het is een overgangsgebied van ongeveer 2.300 ha en loopt van de Eempolders naar de Heuvelrug en van het buitengebied naar de stadsranden.

Toekomstbeeld Zuidelijke Eemvallei 2050 - in balans en beleefbaar

In 2050 is de Zuidelijke Eemvallei een aantrekkelijk en evenwichtig agrarisch en natuurlandschap tussen Amersfoort, Baarn en Soest. Er is ruimte voor agrariërs, bewoners, recreanten én natuur. Het landschap is gevarieerd – van hoog naar laag, droog naar nat, besloten naar weids – dankzij de unieke ligging tussen Heuvelrug en Eempolder.

Doelen voor de lange termijn

- Groenblauwe structuren zijn versterkt, wat zowel biodiversiteit als de landschapsbeleving ten goede komt.
- Nieuwe wandel- en fietspaden verbinden het gebied en maken het toegankelijker.
- Langs routes zijn rustpunten gekomen zoals kleine horeca, boerenwinkels, speelplekken en zwemwater.
- Cultuurhistorische elementen zijn zichtbaar en versterken de identiteit van het gebied.
- De landbouw blijft belangrijk, maar is natuurinclusiever en extensiever geworden.
- Boeren krijgen ruimte voor nevenactiviteiten, wat hun verdienmodel versterkt.
- Ontwikkelingen dragen bij aan waterveiligheid in de Eempolder.

(Proces)doelen korte termijn juli 2025 - juli 2027

- Soepele samenwerking.
- Meer recreatiemogelijkheden.
- Betere stad-landverbinding met gezondheid als leidend motief.
- Politieke energie om andere gebieden te inspireren en breder op te schalen.

Voorgenomen activiteiten

- Opstellen van een ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma.
- Uitvoering van projecten uit UPLG MP 1 zoals het speelbos en de groenblauwe dooradering.
- Opstarten van de eerste nieuwe projecten van het uitvoeringsprogramma, zoals diverse ommetjes en rustgebieden.
- Gebiedsproces om te komen tot een breed gedragen ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma.

Beoogde resultaten juli 2025 - juli 2027

- Ontwikkelperspectief met uitvoeringsprogramma.
- Juridische en financiële afspraken om zeven maatregelen uit het UPLG op korte termijn te realiseren.
- Afspraken over de (programmatische) samenwerking voor het vervolg.

Wat moet nog worden uitgezocht?

Helderheid over bestaande opgaven en ambities, en de concrete doorvertaling daarvan voor dit gebied.

Groene gebiedsontwikkeling Noorderpark

Het Noorderpark is een gebied van ongeveer 5.900 hectare dat zich uitstrekt tussen de gemeenten De Bilt, Stichtse Vecht en Utrecht. Het kent een afwisselend landgebruik met natuur, landbouw, recreatiegebieden en kleine woonkernen en -linten. Het Noorderpark vormt een dynamisch overgangsgebied tussen de verstedelijking van Utrecht, De Bilt en Stichtse Vecht enerzijds, en waardevolle natuurgebieden zoals het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen en de Utrechtse Heuvelrug anderzijds. Deze ligging maakt het gebied multifunctioneel: enerzijds als uitloopgebied voor stedelijke gebieden met ruimte voor sport, recreatie en erfgoed, anderzijds als drager van opgaven op het gebied van natuur, water en de toekomstbestendigheid van de landbouw.

Het project dient als voorbeeld van hoe je in een complex gebied met uiteenlopende opgaven en betrokken partijen kunt komen tot een gedeelde visie. Het laat zien hoe het omliggende landschap nabij stedelijk gebied niet alleen kan worden ingezet als uitloopgebied voor de stad, maar ook als waardevolle ruimte voor landbouw, natuur en wateropgaven. Daarmee draagt het bij aan een gezond stedelijk leven en een vitaal landelijk gebied.

Beoogde doelen juli 2025 - juli 2027

- Gedeelde urgentie en integrale visie.
- Samenwerking met gebiedspartijen én inwoners, grondeigenaren.
- Een uitloopgebied voor stedelijke opgaven en tevens een plek voor landschappelijke, ecologische en klimaatopgaven en een perspectief voor agrarische ondernemers.
- Realisatie van natuur- en recreatieve maatregelen binnen Voorveldse Polder en Voordorpse Veld in combinatie met de Natuurnetwerk Nederland-opgave voor het gebied.

Voorgenomen activiteiten

- Organiseren van heldere randvoorwaarden voor samenwerking en rolverdeling binnen de provincie en tussen provincie en gebiedspartijen.
- Opstarten van een samenwerkingsproces en afstemming met het gebied om te komen tot een ontwikkelperspectief en een uitvoeringsprogramma.
- Financiering organiseren bij alle gebiedspartners.
- Ontwerpkraacht organiseren.
- Projectleider in stelling brengen.

Beoogde resultaten juli 2025 - juli 2027

- Samenwerkingsovereenkomst voor gebiedssamenwerking ondertekend.
- Ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma vastgesteld.
- Opleveren Voorveldse Polder en Voordorpse Veld.
- Eerste uitvoeringsprojecten gestart die bijdragen aan de lange termijn visie.

Bijzonderheden

- Gezondheid is een gedeelde waarde voor de betrokken organisaties.
- Het gebied is onderdeel van een bredere ontwikkeling, met ecologische en recreatieve verbindingzones richting Maarssen, Lage Weide et cetera.
- Het gebied omvat delen van Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Voor dit gebied dienen de instandhoudingsdoelen gehaald te worden, wat onder andere ingrepen vereist op het gebied van het watersysteem en de agrarische bedrijfsvoering. Dit kan ook de agrariërs binnen het Noorderpark raken. De vereisten vanuit de Kaderrichtlijn Water kunnen eveneens impact hebben op de (agrarische) bedrijfsvoering in het gebied.

Groene gebiedsontwikkeling Hollandsche IJsselgebied

Ten zuidwesten van de stad Utrecht, tussen de dorpsrand van IJsselstein en de Knollemanshoek (Hoogeboomsbrug N228), ligt het Hollandsche IJsselgebied. Het gebied is ongeveer 400 hectare groot en wordt doorkruist door rivier de Hollandsche IJssel.

Van versnippering naar een integraal ontwikkelperspectief

We onderzoeken hoe je de verschillende lopende opgaven, ruimtelijke ontwikkelingen, maatschappelijke ambities en wensen, kunt samensmeden tot een samenhangend geheel zodat meerwaarde wordt gerealiseerd. Gezien de vele opgaven en ambities in combinatie met de beperkte ruimte en tegenstrijdige belangen is dit een uitdaging. De leerervaringen die we opdoen in deze gebiedsgerichte aanpak kunnen worden toegepast in andere gebieden.

Lerend samenwerken

Een gedragen ontwikkelperspectief wordt opgebouwd door samen te onderzoeken, door grenzen te verkennen wat kan en niet kan en gezamenlijk te zoeken naar 'de plus'. Niet alles hoeft meteen vast te liggen: het proces zelf is ook waardevol.

Beoogde resultaten juli 2025 - juli 2027

- Een integraal ontwikkelperspectief vastgesteld, inclusief ruimtelijke visie en haalbaarheidsverkenning op de thema's juridisch, financieel, grond, proces/draagvlak.
- Een overeengekomen uitvoeringsagenda met concrete stappen richting realisatie.
- Een maatwerkovereenkomst ondertekend. De overeenkomst vormt het kader voor de inzet van UPLG-gelden en is daarmee een belangrijke drager voor de voortgang en een anker voor de samenwerking en afspraken over taken en verantwoordelijkheden.

Bijzonderheden

Hollandsche IJssel is een gebied waar het schuurt – en dat is precies wat het interessant maakt. Hier wordt zichtbaar hoe belangrijk het is om de juiste puzzelstukken op tafel te krijgen én gezamenlijk een beeld van het eindplaatje te ontwikkelen. Door eigenaarschap en verbinding centraal te stellen, groeit hier een robuuste basis voor duurzame gebiedsontwikkeling. Hollandsche IJssel ligt in de 'achtertuin' van de nieuw te bouwen wijk Rijnenburg. Het in ruimtelijke zin verbinden van het voorbeeldgebied met die ontwikkeling, maar ook in organisatorische of financiële zin, is het een kans én uitdaging.

Groene gebiedsontwikkeling Kromme Rijn Linie Landschap

Aan de zuidoostkant van de stad Utrecht ligt het Kromme Rijn Linie Landschap: een ongeveer 4.000 hectare groot gebied ingeklemd tussen Utrecht, Nieuwegein, Houten, Driebergen en Zeist, waarin ook Bunnik en Odijk liggen.

Het gebiedsproces dient als voorbeeld hoe gebiedsontwikkeling kan plaatsvinden in een sterk groeiend verstedelijkt gebied met hoge druk op ruimte. Het is een voorbeeldgebied dat wil uitstralen wat mogelijk is in een stadsregio, met integrale visie en blijvend commitment.

De gebiedspartners werken samen aan de volgende ambities:

- Het landschap verbindt stad en land, en biedt ruimte voor natuur, landbouw en recreatie. Er is een sterke relatie tussen stedelijk en landelijk gebied.
- Het landelijk gebied in deze drukke regio heeft grote betekenis voor de mensen die er wonen, ondernemen en recreëren.
- De rijke geschiedenis van de Limes, Hollandse Waterlinies en de landgoederen is voelbaar en beleefbaar.
- Landbouw, recreatie en natuur versterken elkaar en bieden nieuwe kansen voor een duurzaam evenwicht.
- Verbeterde natuur- en waterkwaliteit zorgen voor schoon (drink)water en meer biodiversiteit.
- In een aantrekkelijk landschap wordt (ook) lokaal voedsel geproduceerd, wat zowel de regio als de lokale economie versterkt.

Lessen uit 2023 - juni 2025

Gezamenlijke scope bepalen, ruimte creëren voor bewoners en natuur in grootstedelijke context is een belangrijke basis om verder te komen.

Beoogde resultaten juli 2025 - juli 2027

- Het ontwikkelperspectief is vastgesteld (28 april 2025)¹⁶. De partners hebben financiële middelen vrijgemaakt om projecten te realiseren.
- Er is een maatwerkovereenkomst afgesloten met daarin de juridische en financiële afspraken over de programmatische samenwerking in de volgende fase. Gericht op het realiseren van projecten én op het doorontwikkelen van het uitvoeringsprogramma.
- In vier deelgebieden is de gebiedsuitwerking gereed waaronder:
  - Laagraven (Nieuwegein/Houten)
  - Nieuw-Wulven/Fort Vechten (Houten/Bunnik)
  - De omgeving van de Kersenweide (Bunnik)
  - De zone tussen Bunnik en ZeistHierbij gaat het onder meer over projecten als toegankelijke recreatiegebieden, nieuwe wandelpaden, ruimte voor waterberging en natuurvriendelijke oevers en beleving van landschap en cultuurhistorie. Hiervoor heeft de provincie Utrecht middelen beschikbaar vanuit het UPLG MP1 'Groenblauwe linten en scheggen'.
- Concrete projecten zijn gestart of in uitvoering (zelf of via partners).

Bijzonderheden

Voor de volgende fase zijn onderstaande randvoorwaarden van groot belang:

- Een grondstrategie, waardoor er houvast is voor duidelijke opdrachten.
- Heldere beheerafspraken, inclusief lange termijn financiering (bijvoorbeeld met Staatsbosbeheer en Recreatieschap Stichtse Groenlanden).
- Rolafbakening: wanneer stopt de rol van het programmateam GGM en wie pakt het stokje over?

Groene gebiedsontwikkeling De Roode Haan

De Roode Haan ligt aan de Slaperdijk, ten zuiden van de A12 en tussen Veenendaal en de Utrechtse Heuvelrug in. De oppervlak is ongeveer 160 ha. Het gebied zou een mooie rol kunnen gaan spelen als toegankelijk recreatief uitloopgebied voor inwoners van Ede, Veenendaal en de kleinere plattelandskernen. Dit vraagt om verbeteringen in de recreatieve structuur van De Roode Haan. Het project dient als voorbeeld hoe je samenwerking op gang brengt in een bestuurlijk divers gebied, op een grensgebied tussen provincies, met verschillende gemeentelijke ambities en regionale samenwerkingsverbanden (zoals Food Valley) met eigen speerpunten en gevoel van urgentie.

Beoogde doelen juli 2025 - juli 2027

- Bestuurlijk commitment op de gezamenlijke scope en opgaven en draagvlak.
- Opgetuigde samenwerking met heldere afspraken.
- Ten minste één project ter verbetering van de recreatieve structuur in uitvoering.

Voorgenomen activiteiten juli 2025 - juli 2027

- Plan van aanpak voor fase 2 op grond van het gebiedsperspectief opgesteld door Ruimtewerk.
- Opstellen samenwerkingsovereenkomst.
- Opstarten van een participatieproces.
- Opstarten van een grondstrategie.

Bijzonderheden

De pre-verkenning is afgerond. Er wordt toegewerkt naar een bestuurlijk overleg in oktober 2025. Dan volgt ook een besluit over het vervolg en vervolgstappen.

Benodigdheden voor succesvolle vervolgstappen

- Juridische en financiële ondersteuning.
- Ontwerpkraacht.
- Ambtelijke capaciteit en ondersteuning.

4.1.3 Thematische verdieping

De voorbeeldgebieden zijn niet alleen leeromgevingen voor procesmatige lessen, maar ook voor inhoudelijke verdieping. Op grond van paragraaf 2.4 en 2.5 valt een aantal thema's en uitdagingen op waar we dieper op in willen gaan of waar we oplossingen voor zoeken. Door enkele thema's als rode draad door de gebiedsprocessen heen te verbinden en te monitoren, kunnen we leren, oplossingen delen en opschalen.

Vier thema's komen terug in alle voorbeeldgebieden (zie ook figuur 2):

1. Fysieke en mentale gezondheid
2. Grondstrategie en Grondbank als motor
3. Landbouw
4. Duurzame balans recreatie en natuur

Fysieke en mentale gezondheid	Zuidelijke Eemvallei	Noorderpark	Het Hollandsche IJsselgebied	Kromme Rijn Linielandschap	De Roode Haan
Grondstrategie / Grondbank					
Landbouw					
Duurzame balans recreatie en natuur					

Figuur 2: De vier thema's gecombineerd met de vijf voorbeeldgebieden

Fysieke en mentale gezondheid

Een verdiepend thema dat op de agenda staat bij alle voorbeeldgebieden is de waarde van groene gebiedsontwikkeling voor gezondheid en welzijn.

Welke effecten heeft groene gebiedsontwikkeling op onze gezondheid en hoe kunnen we deze gezondheidswaarde onderdeel laten uitmaken van financieel-economische afwegingen, businesscases en prioriteiten?

Lonkend perspectief

Kunnen we de voorbeeldgebieden denkbeeldig verbinden en vanuit hier toewerken naar een 'gezondheidsgordel' in de provincie Utrecht? En kunnen we tot nieuwe financiële strategieën en standaarden komen door de gezondheidswaarde van groene ontwikkelingen mee te nemen?

Grondstrategie en Grondbank als motor

Grondstrategie en beschikbaarheid van grond spelen door alle initiatieven heen als thematische rode draad.

Lonkend perspectief

Kunnen we werken aan een Grondbank die programmatisch helpt bij het realiseren van de gezamenlijke doelen? En kunnen we daarmee ook een faciliteit bieden die agrariërs helpt bij de transitie die we voor ogen hebben?

Landbouw

Een ander thema dat op tafel ligt is landbouw.

De Zuidelijke Eemvallei laat bijvoorbeeld zien hoeveel boereninitiatieven er al zijn - maar vaak versnipperd en daardoor niet altijd even effectief.

Lonkend perspectief

Kunnen we met GGM het verschil maken door de echt duurzame en toekomstbestendige initiatieven te versterken? Biologisch, regeneratief, met impact. We gaan het kaf van het koren scheiden en onze focus leggen op deze vooruitstrevende agrarisch ondernemers.

Duurzame balans recreatie en natuur

Hoe werken we samen aan een zonering van landschap waar zowel gestuurd wordt op de spreiding van recreatiedruk en voorzieningen in groene gebieden als op ruimte voor rustgebieden voor flora en fauna? De komende tijd werken beleidsadviseurs natuur verder uit wat nodig is voor het instellen van rustgebieden voor flora en fauna. Hierbij gaat het zowel om wat ecologisch nodig is als om de rol van de provincie en het instrumentarium dat we willen inzetten.

Lonkend perspectief

De spreiding van recreatiedruk en het verminderen van recreatiedruk op natuurgebieden krijgt een plek in de komende beleidsprogramma's voor recreatie, toerisme, sport & bewegen en natuur. Dit thema wordt daarnaast meegenomen in de wijziging van de provinciale Omgevingsvisie. Vanwege de integraliteit van het thema wordt dit in samenhang bekeken met andere provinciale opgaven, waaronder het ontwikkelen en versterken van gebieden vanuit GGM.

4.1.4 Verbinden en versnellen van kleinschalige haalbare deelprojecten als voorbeeld

Samenwerken aan groene gebiedsontwikkelingen is essentieel, maar ook complex en vraagt om een lange adem - “het zijn zware wielen om aan te draaien”. Voor de energie en het vertrouwen van zowel stakeholders als inwoners willen we ook concrete resultaten laten zien. Daarnaast willen we extra inzetten op groene stad-landverbindingen, infrastructurele barrières proberen te ‘overbruggen’ en het ‘plotdenken’ bij woningbouwontwikkeling doorbreken. Het kernteam van GGM voegt daarom aan de grootschalige gebiedsontwikkelingen als voorbeeldgebieden (vlakken) twee extra schaal-dimensies toe om concreet mee aan de slag te gaan:

1. Inzetten op enkele kansrijke groene verbindingen ('lijnen').
2. Versnellen van kleinschalige haalbare deelprojecten ('punten') die een strategische relatie hebben met grootschalige gebiedsontwikkeling.

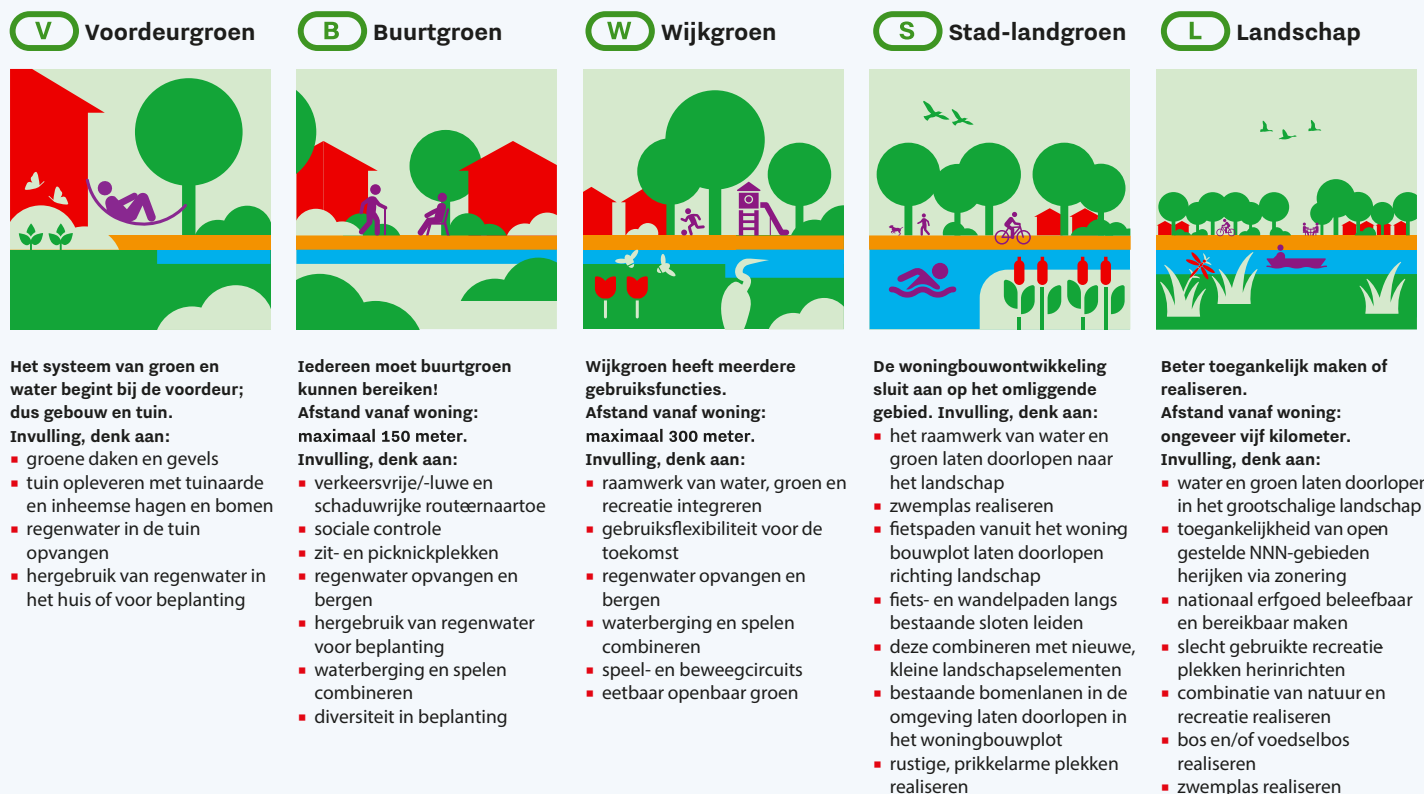
Dit doen we via kleine financiële impulsen waarmee we groene en recreatieve kansen binnen de projecten versterken en mogelijke verbindingen met het omliggende landschap leggen. Daarnaast nemen we ons voor om in 2025/2026 een overzicht te maken met ‘kansrijke lijnen en punten’ in de provincie Utrecht. Deze dient ter inspiratie voor beleidsmakers, plannenmakers en marktpartijen.

4.2 Uitbreidingslocaties

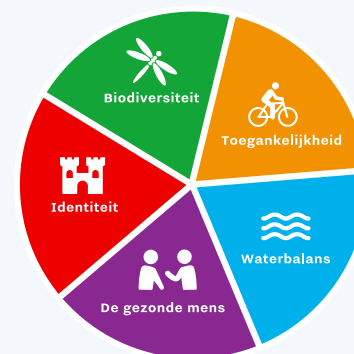
Eind 2024 is de handreiking 'Groen bij uitbreidingslocaties' opgeleverd. In het Provinciaal Programma Wonen en Werken 2023¹⁷ (en het programmaontwerp 2025¹⁸) zijn de uitbreidingslocaties per gemeente in kaart gebracht. Op verzoek van gemeenten ondersteunen we de gebiedsprocessen bij de toepassing van deze handreiking, waaronder de toepassing van de 'Groene schakels' en de 'Schijf van Vijf' (zie figuur 3 en figuur 4).

Figuur 3: Groene schakels van voordeur tot landschap

Figuur 4: Schijf van Vijf

- **Waterbalans:** Zowel droge als natte periodes kunnen opvangen.
- **Biodiversiteit:** Zowel veerkrachtige ecosystemen als soortenrijkdom.
- **Toegankelijkheid:** Van voordeur tot landschap voor de mens.
- **De gezonde mens:** Groen en water dragen bij aan de mentale gezondheid.
- **Identiteit:** De genius loci, de eigenheid, geschiedenis en beleving van een plek, is merkbaar en beleefbaar.

4.3 Inbreiding en regiopoorten

In de voorbeeldgebieden (zie paragraaf 4.1) lukt het goed om met allianties tussen gemeenten, provincie en waterschappen werk te maken van onze GGM-ambities. Daarnaast lukt het, mede door ondersteuning vanuit de provincie Utrecht, steeds beter om invulling te geven aan GGM bij uitbreidingslocaties.

Een ander deel van de verstedelijking van de provincie vindt plaats in de zogenoemde regiopoorten, veelal inbreidingslocaties. Dit zijn: Bilthoven, Breukelen, Bunnik, Driebergen-Zeist, Houten, Nijkerk, Vianen, Woerden en Zeist-Noord. Regiopoorten zijn nieuwe woon- en werkmilieus nabij OV-knooppunten die goed met de stad Utrecht, de regio en het omliggende landschap verbonden zijn. De ontwikkeling ervan is een kans voor het gelijktijdig en in samenhang ontwikkelen van groenopgaven in en nabij stedelijke gebieden. Dit draagt niet alleen bij aan het gezonde leefmilieu op de locaties zelf en een goede stad-landverbinding, maar sommige locaties kunnen ook een rol vervullen als groene poort die het landschap toegankelijk maakt met het OV.

We zetten ons ervoor in om de GGM-maatregelen per regiopoort concreet te maken en zo mogelijk afspraken te maken over de bekostiging en uitvoering van concrete projecten.

5. Bekostiging op orde

5.1 Inleiding

Eén van de grootste uitdagingen bij de uitvoering van de ambities van GGM is het organiseren van structurele financiering. De opgave is complex en omvangrijk en vraagt om slimme combinaties van middelen, zowel publiek als privaat. In de afgelopen periode (2023 - juni 2025) zijn belangrijke stappen gezet. Voor de komende periode bouwen we hierop voort met een gerichte aanpak voor zowel de korte als de middellange termijn.

5.2 Lessen uit 2023 - juni 2025

In de voorgaande periode is ervaring opgedaan met het ontwikkelen van businesscases, het benutten van bestaande middelen en het inrichten van nieuwe instrumenten zoals de Tenderregeling GGM. De praktijk liet echter ook zien dat het vinden van structurele financiering weerbarstig blijft. Belemmeringen zaten onder andere in een sectorale benadering, versnippering van middelen, beperkte private betrokkenheid en een gebrek aan lange termijn zicht op financiering.

Tegelijkertijd zijn er positieve resultaten: de provinciale Tenderregeling GGM (10 miljoen euro) is bestuurlijk vastgesteld. Deze provinciale bijdrage was een positief signaal voor anderen om ook te investeren, zoals de bijdrage van gemeenten aan de voorbeeldgebieden. De eerste businesscases in de voorbeeldgebieden zijn nu in ontwikkeling en het instrumentarium, zoals de 'Batentool' en 'Factsheets', is opgezet. Vanuit de voorbeeldgebieden hebben we input kunnen leveren voor de aanvraag van de provincie Utrecht aan het Rijk voor middelen in het kader van het UPLG. Door deze inbreng hebben we 54,4 miljoen euro weten te verkrijgen voor ambities en maatregelen binnen vier voorbeeldgebieden. Deze lessen nemen we nadrukkelijk mee in het vervolg.

5.3 Ambitie juli 2025 - juli 2027

Voor de komende periode richten we ons op drie sporen:

1. Businesscases in de praktijk

- Ondersteunen bij het opstellen van kostenramingen en het identificeren van bekostigingsmogelijkheden.
- Ontwikkelen van businesscases voor projecten in voorbeeldgebieden en bij uitbreidingslocaties.
- Gemeenten, waterschappen, provincie én Rijk zijn hierbij betrokken. Private partijen worden actief betrokken als baathebbers.

2. Optimaliseren en borgen van financiële instrumenten

- De Tenderregeling GGM¹⁹ wordt in 2025 en 2026 volop ingezet. De inzet wordt geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
- Subsidieoverzichten en factsheets worden geactualiseerd, met als doel toe te werken naar een 'één loket'-functie samen met het Subsidieloket van de provincie Utrecht.
- Kennisdeling en ondersteuning bij aanvragen via het supportaanbod worden verder uitgerold.
- We maken goede samenwerkingsafspraken met onze partners in de voorbeeldgebieden om daarmee financiële middelen rechtmatig en transparant aan te kunnen wenden bij de realisatie van projecten.
- Het overdragen en bestendigen van instrumenten aan onze uitvoeringspartners, zodat deze worden benut, eigen worden gemaakt en waar nodig door worden ontwikkeld.

3. Naar een robuuste, meerjarige financiële strategie

De huidige middelen (zoals de 54 miljoen euro uit Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) maatregelenpakket 1 (MP1), de provinciale Tenderregeling en budgetten van GGM-Pactpartners voor groene gebiedsontwikkeling, zoals Kromme Rijn Linie Landschap) zijn ontoereikend voor de totale opgave (circa 1 miljard euro). In figuur 5 worden zes denklijnen genoemd voor alternatieve bekostiging.

Daarbij geldt:

- We zetten werken deze denklijnen de komende twee jaar uit richting een financiële strategie, we bouwen kennis op over nieuwe mogelijke financiële constructies en we borgen deze voor de periode ná medio 2027.
- We werken aan bestuurlijke afspraken met het Rijk over aanvullende bijdragen (BO-MIRT, BO-Leefomgeving).
- Eerste aanvragen voor EU-subsidies worden voorbereid.
- Het beheer wordt expliciet onderdeel van de financiële opgave, met het streven dit structureel te verankeren in begrotingen van provincie en Pactpartners.
- We onderzoeken de mogelijkheden om institutionele beleggers te betrekken bij financiering in groen, bijvoorbeeld in de vorm van een grondbank of grondfonds.

Het tekort aan middelen is (deels) te overbruggen met zes denklijnen voor alternatieve bekostiging.

Denklijnen	Inschatting kans
1. Infrakunstenwerken - Geen geld voor nieuwe projecten ministerie Infrastructuur en Waterstaat/Rijkswaterstaat. - Werk met werk maken. Koppel mee met groot onderhoud. Vroeg inbrengen in bestuurlijke overleggen.	● Laag
2. Fiets- en wandelpaden - Nauwelijks middelen, maar aansluiten op middelen voor utilitaire fietsverbindingen.	● Medium
3. Natuur - Bekostiging van natuur mogelijk haalbaar, aandacht nodig voor bekostiging dooradering en openstelling landbouwgebied.	● Hoog
4. Recreatie - Oplossingen met name koppelen aan andere thema's. - Beheer via lokale ondernemers, maar bijdrage minimaal.	● Medium
5. Grondeigendom - Ontwikkelaars met grote posities staan mogelijk open voor uitruil waarden.	● Medium
6. Gezondheid - Ondanks politiek en bestuurlijk belang en baten (149 miljoen euro), op korte termijn geen zicht op preventieve investeringen uit domein gezondheid.	● Laag

Figuur 5: Zes denklijnen voor alternatieve bekostiging

5.4 Doelen en resultaten

Subthema	2025 (tussenresultaat)	Medio 2027 (beoogd resultaat)
Bekostigingsopgaven	Inzicht in bekostigingsbronnen van partners	Concrete uitvoeringsafspraken voor projecten (onder andere MP1)
Tenderregeling	Eerste aanvragen, evaluatie jaar 1	Volledig budget benut, bruikbare inzichten voor strategie
Subsidies	Geactualiseerde factsheets, stappen richting 'één loket'	Werkende loketfunctie, up-to-date instrumentarium
Financiële strategie	Eerste concept investeringsagenda, EU-aanvraag in voorbereiding	Robuuste meerjarenstrategie en bestuurlijk commitment
Private baathebbers	Potentie van bijdragen in beeld	Eerste publiek-private bijdragen gerealiseerd
Beheeropgave	Start discussie over verdeling en dekking	Structurele verankering van beheer in begrotingen

5.5 Werkwijze en samenwerking

De samenwerking rondom financiering krijgt een nieuwe vorm. De werkgroep Bekostiging op orde is opgeheven; de focus ligt nu op concrete ondersteuning op projectniveau. Het kernteam en zijn financiële adviseurs vormen hierin de spil, maar ook andere partners worden actief betrokken. Kennisdeling over financiële expertise wordt georganiseerd en geborgd.

6.

Doorontwikkeling samenwerkingsprogramma en communicatie

6.1 Werkwijze en werkstijl

GGM is meer dan plannen maken; het is een uitnodiging tot handelen. De beweging groeit als mensen eigenaarschap voelen, ruimte krijgen en plezier beleven aan samenwerken. In dit slotdeel van het werkprogramma komen inhoud, randvoorwaarden, creatieve impulsen, monitoring en de betekenis hiervan voor de ontwikkeling van het programma samen.

6.1.1 Inhoudelijke focus

Hoofdstuk 2 beschrijft trends, uitdagingen en onze tactiek voor de komende twee jaar. Deze analyse vormt de basis voor de doorontwikkeling van dit werkprogramma. De uitdagende opgaven geven, naast onze inzet op de voortgang en borging van lopende processen, richting aan de inzet van onze capaciteit en onze inspanningen.

Uitdagende opgaven - (hoofdstuk 2)

- A.** Structureler aandacht voor groene stad-landverbindingen bij woningbouwontwikkeling.
- B.** Meer vernieuwende samenwerkingsvormen.
- C.** Concreter inzetten op natuur als gezondheidswaarde.
- D.** Verbetering van interne samenwerking en processen.
- E.** Structurele financiering van groene gebiedsontwikkeling.
- F.** Meer samenwerkingskracht om de druk op recreatiegebieden te spreiden.

6.1.2 Randvoorwaarden en werkstijl voor een succesvolle aanpak

Tijdens drie werkbijeenkomsten met het kernteam GGM in maart en april 2025 zijn waardevolle inzichten gedeeld. De volgende conclusies uit deze bijeenkomsten nemen we mee in de aanpak, werkwijze en werkstijl voor de periode juli 2025 - juli 2027.

a. Balans tussen koersvastheid en versnelling

Een goede balans tussen koersvastheid op grond van een goede doordachte strategie die het GGM-kernteam in 2023 met elkaar heeft opgezet, met uitgelijnde processtappen en versnelling in de uitvoeringsaanpak.

b. Open vizier

Een open vizier voor nieuwe ontwikkelingen, proactieve houding en flexibele organisatie om snel in te kunnen springen op kansen.

Dat betekent dat we:

- Inzichten over aankomende trends regelmatig proactief met elkaar delen en bepalen hoe we daarop inspelen.
- Flexibele ruimte in tijd, capaciteit en middelen inplannen.
- Interne besluitkracht regelen met korte lijnen en een helder mandaat.

c. Slim kiezen, slim steunen

GGM is niet altijd zelf initiator van gebiedsprocessen. Voor het vliegwieleffect en versnelling van GGM-resultaten zal de komende jaren daarom ook stevig worden ingezet op vergevorderde projecten waar kansen liggen voor GGM-ambities. GGM geeft deze een duwtje in de rug met geld, adviesdiensten en inzet van het netwerk, en voegt bouwstenen toe om de GGM-ambities te positioneren en integreren.

d. De kracht van taal

Taal is een krachtig middel om verbinding te maken en ambities tot leven te brengen. Samenwerking tussen sectoren uit verschillende 'werelden', bijvoorbeeld bij publiek-private samenwerking, vraagt aandacht om elkaars jargon, begrippen en achterliggende gedachten die horen bij uitspraken, te leren kennen. Om werelden te verbinden en te zoeken naar hele nieuwe ontwikkelconcepten kunnen we ook nieuwe verbindende begrippen introduceren die voor alle achtergronden een gezamenlijke betekenis hebben.

e. Heldere rollen en processen

Capaciteit, mandaat en werkprocessen moeten op orde zijn om daadkrachtig te kunnen werken en het samenwerkingsprogramma beheersbaar te houden. Dat vraagt om aanscherping van rol en taakverdeling binnen het GGM-kernteam. Het vraagt ook om een duidelijke rolverdeling tussen het provinciaal GGM-programmateam en uitvoerende organisaties en Pactpartners.

Rollen binnen het GGM-kernteam²⁰

In deze fase van het GGM-samenwerkingsprogramma is de inzet van het GGM-kernteam verbreed van kwartiermaken naar ondersteuning bij uitvoering (doen). Waar we enerzijds een vliegwiel zijn (agenderen, aanjagen, stimuleren en versnellen), willen we anderzijds continuïteit bieden in de ondersteuning van lopende processen bijvoorbeeld bij de uitvoering in GGM-voorbeeldgebieden. Maar ook willen we resultaten borgen en bestendigen. We onderscheiden daarom inmiddels drie sturingsrollen. Het is van belang deze rollen goed en helder te beleggen (zie figuur 6).

Figuur 6: Drie verschillende sturingsrollen

Rol provinciaal GGM-programmateam²¹ en

wisselwerking met uitvoerende partners en lokale overheden.

Voor elke fase in een gebiedsproces (initiatief, realisatie, beheer) is het belangrijk expliciete afspraken te maken over de wederzijdse verwachtingen en rollen. Voorop staat dat GGM een aanjaagprogramma is en geen uitvoeringsorganisatie. Dat geldt dus ook voor de invulling van taken van het provinciale programmateam GGM. Tijdens deze programmafase zal meer aandacht worden besteed aan het expliciteren van de rolverdeling en structurele borging van processen, kennis en instrumenten bij uitvoerende partijen.

f. Van relaties naar actie

Relaties zijn belangrijk, maar zonder actie blijven ze hangen in 'gezellige samenwerking'. De kunst is om die relaties te verbinden aan concrete acties, afspraken en voortgang. Dat betekent ook: niet alles zelf willen doen, maar werk 'terugleggen' bij andere programma's of partners.

6.1.3 Creatieve impulsen

GGM is een laboratorium voor vernieuwing. Aandacht voor creativiteit en een inspirerende houding maken onderdeel uit van de aanpak. Dat krijgt op een aantal manieren vorm.

Inspiratiebijeenkomsten en doelgroepgericht werken

We organiseren komende twee jaar niet alleen brede, maar ook een aantal thematische bijeenkomsten (bijvoorbeeld over mobiliteit, zorg, grond(eigenaren)). Deze kunnen helpen om specifieke groepen te activeren.

Frisse werkvormen: spelen en observeren

Overleg is nodig, maar 'spelen' is krachtiger om werelden te verbinden. Dat bewerkstelligen we door:

- speelse elementen toe te voegen aan bijeenkomsten;
- beeld en taal te gebruiken die tot frisse gedachten leiden;
- te werken met gesprekskaarten (zoals de kaarten uit de GGM Catalogus);
- speelse werkvormen te gebruiken die leiden tot out of the box ideeën voor oplossingen en andersdenkenden uit te nodigen om nieuwe perspectieven te introduceren.

Wederkerigheid in partnerschappen

Je brengt organisaties écht in beweging door te werken aan wederkerigheid. Wat kunnen wij voor hen betekenen? En omgekeerd, hoe verbinden we hun ideeën aan de doelen van GGM? In de komende jaren gaan we meer bestaande plannen combineren met onze Tenderregeling en zoeken naar mogelijkheden om mee te investeren met initiatiefnemers zoals grondeigenaren, landgoedeigenaren, gemeenten, ondernemers et cetera. Dit doen we in regionaal verband en in samenwerking met andere partijen ten behoeve van een groter ontwikkelgebied.

Daarnaast bereiden we een evaluatie voor van het Pact en de overeenkomsten met Pactpartners voor de tweede helft van 2027.

6.2 Agenderen

De belangrijkste rol van GGM is het agenderen om groen te integreren en combineren in beleid, projectwikkeling en uitvoeringsprojecten. In hoofdstuk 3 beschrijven we hoe we GGM-ambities positioneren en integreren binnen landelijke en regionale strategische processen, zoals NOVEX en U-NED. Daarnaast zetten we in op:

1. Agendering tijdens enkele strategische overleggen of bijeenkomsten.
2. Verbreding van ons netwerk zodat GGM in nieuwe beleidsvelden positie krijgt.
3. Agenderen door positieve inspiratie te communiceren met voorbeeldgebieden als motor.

Instrumenten die we inzetten voor agendering en verbinding zijn:

- Tweejaarlijkse GGM-conferentie.
- Thematische verdiepingsbijeenkomsten (zie thema's onder 4.1.3).
- Nieuwsberichten en benutten van social-mediakanalen.
- Website met producten, nieuwsberichten en mijlpalen.
- Pactpartners als GGM-ambassadeurs.
- Inzet adviesdiensten, onder andere ondersteuning door Rebel en Wing bij concrete casussen.
- Publicaties en online bibliotheek.

Communicatiestrategie

Een goed doordachte communicatiestrategie ondersteunt het agenderen van GGM en het behalen van de programmadoelen. De geformuleerde uitdagingen, trends en doelen uit hoofdstuk 2 vragen om een actualisatie van de communicatiestrategie en -aanpak. Deze aangepaste strategie en aanpak zijn gereed in het najaar van 2025.

6.3 Netwerkontwikkeling en Pactpartners

De komende twee jaar zullen we investeren in het bestaande netwerk, om relaties te versterken, instrumenten te borgen en samen van denken naar doen te komen. We organiseren ook bijeenkomsten en ateliers, bijvoorbeeld ter ondersteuning van de voortgang van voorbeeldgebieden en om Pactpartners en netwerken onderling te verbinden.

We zien daarnaast veel nieuwe kansen ontstaan door ons netwerk te verbreden met nieuwe sectoren. Juist die verbreding kan leiden tot meer uitvoeringskracht en slagkracht. De komende twee jaar verwachten we nieuwe Pactpartners te verwelkomen uit de volgende sectoren:

- Marktpartijen woningsector (ontwikkelaars, beleggers)
- Mobiliteitssector
- Agrarisch ondernemers en eigenaren landbouwgronden

- Gezondheidssector (verzekeraars, kennisinstituten en belangenorganisaties)
- Burgernetwerken
- Fondsen en beleggers die actief zijn in het landelijk gebied

Hoe deze verbreding met Pactpartners uitpakt, evalueren we bij de evaluatie van het Pact in de tweede helft van 2027.

6.4 Samenwerking in eigen huis

Om sneller naar 'doen' te komen, gaan we door met het verbeteren van de samenwerking in eigen huis (provincie en grotere gemeenten).

Grensverleggend Groen

Academie van de Stad leverde eind 2024 het adviesrapport 'Grensverleggend Groen' op. In de komende twee jaar gaan we verder met het handen en voeten geven aan deze adviezen om werkprocessen en besluitvorming te versnellen.

Green Agreements (Pact) in eigen huis?

Voor soepele interne samenwerking is ook enige vernieuwing nodig. Is het denkbaar dat de werkwijze van Pactpartners ook in eigen huis kan worden doorvertaald? Het idee van 'Green Agreements' in eigen huis is een knipoog met een serieuze ondertoon: interne afspraken die zorgen voor heldere verwachtingen en energie. Net als ondertekenaars van het Pact uit het werkveld kunnen interne samenwerkingsafspraken worden vastgelegd, gecommuniceerd én gevierd.

Bij vernieuwing past ook een andere kijk op sneller 'escaleren'. Escaleren heeft vaak een negatieve ondertoon, terwijl het juist helpend kan zijn om de energie vast te houden door samen sneller aan een doorbraak in besluitvorming te werken.

Positioneren, combineren en integreren van bouwstenen en activiteiten in eigen huis

Hoofdstuk 3 (Positioneren & Combineren-Integreren-Selecteren) heeft niet alleen betrekking op de externe omgeving. Het GGM Pact heeft een looptijd tot eind 2030. Het is daarom van belang nu al doelen, acties en middelen te combineren en te integreren met andere domeinen. Dit vraagt om een continue wisselwerking: wat kunnen deze processen voor de doelen van GGM betekenen en andersom, wat kan GGM voor hen betekenen?²²

6.5 Borging

Onderdeel van de samenwerkingsafpraak is dat op 31 december 2030 de GGM-aanpak is geborgd als vanzelfsprekend onderdeel van gebiedsontwikkeling. We besteden daarom continu aandacht aan het delen van kennis en het ontwikkelen en overdragen van instrumenten aan onze uitvoeringspartners, zodat deze worden benut, eigen worden gemaakt en waar nodig door worden ontwikkeld. Bijvoorbeeld via:

- Handreiking Groen bij uitbreidingslocaties.
- Standaard samenwerkingsovereenkomsten bij gebiedsontwikkeling.
- Leerervaring uit voorbeeldgebieden.
- Constructies voor publiek-private samenwerking en financiële constructies.
- Monitoring.

6.6 Monitoring

In 2025 - 2027 wordt een GGM-monitor ontwikkeld die bestaat uit GIS- en data-informatie. Er zal worden gemonitord op sturingsindicatoren, ofwel de realisatie van ruimtelijke elementen waarvan wordt verwacht dat ze effect hebben op GGM-ambities. De effectmeting (in welke mate de interventies bijdragen aan meer biodiversiteit, gezondheid, leefkwaliteit et cetera) maakt geen onderdeel uit van deze monitor.

Doel van de monitor

De monitor is een instrument om de toename en verbetering van groene, blauwe en recreatieve ontwikkelingen te meten. De monitor biedt procesleiders van gebiedsontwikkelingen en beleidsmakers bovendien inzicht in ontbrekende ruimtelijke schakels bij groene opgaven, zodat hierop kan worden bijgestuurd.

Processtappen

De werkgroep Monitoring²³ heeft samen met de makers Arcadis en &flux de volgende drie processtappen uitgelijnd voor de ontwikkeling van de monitor.

1. Ontwikkeling juli 2025 - juli 2027

Oplevering van monitorplan eind juli 2025, inclusief overdracht van de methodiek aan het GIS-team van de provincie Utrecht.

2. Uitvoering 2026

Uitvoering van een nulmeting (2026) en het breed delen van uitkomsten. Oefenen met de organisaties uit het kernteam; hoe je kun werken met de monitor?

3. Doorontwikkeling en uitvoering 2026 - 2027

Doorontwikkelen van de monitor, eventueel doelen nader specificeren en continu monitoren. Benutten van monitorgegevens bij het opstellen van ontwikkelperspectieven van de voorbeeldgebieden door de deelnemende gemeenten uit de werkgroep. Verbreden van het gebruik van de monitor over andere gemeenten, Pactpartners ten behoeve van gebiedsontwikkeling (2027).

7. Activiteitenoverzicht

Programmalijn: Positioneren & Combineren-Integreren-Selecteren

Onderdeel	Beoogd resultaat eind 2025	Beoogd resultaat eind 2026
1. Positioneren: borgen GGM als volwaardig deel (Rijks) programma's	- Ontwikkelpad groen opstellen (NOVEX Utrecht-Amersfoort); agenderen in BO-MIRT & BO-Leefomgeving. - Borgen GGM-lessen in GIOS en lobby structurele cofinanciering. - Input leveren op wijziging Omgevingsvisie provincie Utrecht; benutten praktijkervaringen voorbeeldgebieden. - Koppelen GGM-thema's aan UPLG-uitvoering.	- Ontwikkelpad groen; agenderen in BO-MIRT & BO-Leefomgeving. - Borgen GGM-lessen in GIOS en lobby structurele cofinanciering. - UPLG: Volledig bedrag Maatregelenpakket 1 verplicht in concrete uitvoeringsafspraken.
2. Positioneren: veroveren hoofden en harten	- Ons netwerk is verdergaand geënthousiasmeerd door: · Voorbeeldgebieden als motor: hier krijgen ambities handen en voeten. · Het maken van een communicatiemateriaal om collega's die werken aan woningbouw en gebiedsontwikkeling te inspireren. · Inzet adviesdiensten, zoals ondersteuning door Rebel en Wing bij concrete casussen. Zo agenderen we niet alleen, maar bieden we ook inspiratie op de 'hoe'-vraag. - Beïnvloeding rond verkiezingen van gemeenten en Tweede Kamer.	Het beoogde resultaat eind 2026 is gelijk aan het beoogde resultaat van eind 2025.
3. Combineren, integreren en selecteren	- Experts uit GGM worden ingeschakeld in andere programma's om mee te denken en te adviseren over combinaties met en integratie van groen. - GGM ingebracht in vergevorderde projecten.	Het beoogde resultaat eind 2026 is gelijk aan het beoogde resultaat van eind 2025.

Programmalijn: Groene Gebiedsontwikkeling

Onderdeel	Beoogd resultaat eind 2025	Beoogd resultaat eind 2027
1. Voorbeeldgebieden	- Kromme Rijn Linie Landschap: meerjarige samenwerkingsafspraken en uitvoering concrete projecten. - Hollandsche IJsselgebied: ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma gereed. - De Roode Haan: bestuurlijke afspraken over gebiedssamenwerking. - Noorderpark: bestuurlijke afspraken over gebiedssamenwerking. - Zuidelijke Eemvallei: bestuurlijke afspraken over gebiedssamenwerking.	- Kromme Rijn Linie Landschap: afspraken over uitvoering concrete projecten (onder andere UPLG MP1). - Hollandsche IJsselgebied: ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma opgeleverd. Afspraken over uitvoering van concrete projecten met UPLG MP1 gelden. - De Roode Haan: ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma opgeleverd en ten minste één project in uitvoering. - Noorderpark: ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma opgeleverd. Afspraken over uitvoering concrete projecten (onder andere UPLG MP1). - Zuidelijke Eemvallei: ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma opgeleverd. Afspraken over uitvoering concrete projecten (onder andere UPLG MP1). - Bestuurlijke afspraken over gebiedssamenwerking in nieuwe (voorbeeld) gebieden, zoals de Polderscheg. - Lessen uit de voorbeeldgebieden worden onderling gedeeld en gedeeld met nieuwe initiatiefnemers en beleidsmakers die werken aan gebiedsontwikkeling.
2. Uitbreidingslocaties	GGM is geborgd bij gebiedsontwikkeling uitbreidingslocaties.	Het beoogde resultaat eind 2026 is gelijk aan het beoogde resultaat van eind 2025.
3. Regiopoorten	Een overzicht van groenmaatregelen en dekkingsbronnen van enkele regiopoorten.	Een overzicht van groenmaatregelen en dekkingsbronnen van alle regiopoorten, inclusief eerste afspraken over uitvoering van concrete projecten.

Programmalijn: Bekostiging op orde

Onderdeel	Beoogd resultaat eind 2025	Beoogd resultaat eind 2027
1. Bekostigingsopgaven korte termijn	Inzicht in bekostigingsbronnen van partners.	- Op niveau van voorbeeldgebieden en projecten: maximaal benutten van de begrotingen van gemeenten, waterschappen en provincie. Inzicht in mogelijkheden wederzijdse dekkingsbijdragen. Robuuste investeringsagenda van projecten met concrete afspraken. - UPLG MP1: volledige bedrag verplicht in concrete uitvoeringsafspraken.
2. Optimaliseren en borgen van financiële instrumenten	- Voorstel indienen om Tenderregeling te verspreiden over vier jaar. - Eerste aanvragen Tenderregeling GGM. - Geactualiseerde subsidieoverzichten en factsheets.	- Stappen op weg naar 'één loket'-functie (voor alle relevante toepasbare subsidies van provincie Utrecht). - Budget van 10 miljoen euro Tenderregeling GGM is gedeeltelijk besteed en deels beschikbaar t/m juli 2029. - Eindevaluatie Tenderregeling levert bruikbare inzichten op voor financiële strategie (middel)lange termijn.
3. Een robuuste meerjarenstrategie	- Eerste concept investeringsagenda. - Potentie van bijdragen private bijdragen in beeld. - Start discussie over verdeling en dekking beheeropgaven.	- Een financiële strategie voor de realisatie van GGM-opgaven voor de middellange en lange termijn. - Eerste aanvragen EU-subsidies voorbereid. - Structurele verankering van beheer in begrotingen.

Programmalijn: Doorontwikkeling samenwerkingsprogramma en communicatie

Onderdeel	Beoogd resultaat eind 2025	Beoogd resultaat eind 2027
1. Wijze van organiseren en samenwerking Pactpartners	- Organisatie op orde met heldere rolverdeling die flexibel inspeelt op kansen. - GGM-processen geagendeerd in eigen beleidsprocessen, programma's en projecten. - Uitwerking idee voor interne samenwerkingsafspraken (Green Agreements). - Overdracht van kennis en instrumenten aan uitvoeringspartners is een continu proces.	- Daadkrachtige organisatie, met heldere rolverdeling die flexibel inspeelt op kansen. - GGM-processen gepositioneerd in eigen beleidsprocessen, programma's en projecten. - Interne samenwerkingsafspraken (Green Agreements) werken goed. - Nieuwe sectoren betrokken (mobiliteit, zorg, markt, agrariërs). - Meerdere bijeenkomsten en ateliers georganiseerd, waaronder thematische bijeenkomsten. - Borging van kennis en instrumenten bij uitvoeringspartners is een continu proces.
2. Communicatie	Ontwikkeling nieuwe communicatiestrategie najaar 2025.	- Inzetten GGM-ambassadeurs, -instrumenten en -publicaties conform de communicatiestrategie. - Uitbouwen GGM-ambassadeurs, -instrumenten en -publicaties.
3. Monitoring	GGM-monitor ontwikkeld.	Nulmeting GGM-monitor uitgevoerd.

Bronnen

Groen Groeit Mee Pact

Omgevingsverordening provincie Utrecht

Groen Groeit Mee Jaarplan 2023 - 2024

Hoofdstuk 4. Groene gebiedsontwikkeling

Groen Groeit Mee Catalogus, gesprekskaarten, december 2023

Handreiking Groen bij uitbreidingslocaties, december 2024

Hoofdstuk 5. Bekostiging op orde

Factsheets Bekostiging Groen Groeit Mee

Tenderregeling Groen Groeit Mee

EU Subsidiewijzer GGM

Eindnoten

- 1 Het kernteam bestaat uit een ambtelijke afvaardiging van Regio Amersfoort, de U10, het Utrechtse deel van Regio Foodvalley, provincie Utrecht en HDSR namens de Utrechtse waterschappen.
- 2 Jaarplan 2023-2024
- 3 Zuidelijke Eemvallei, Noorderpark, Hollandsche IJsselgebied, Kromme Rijn Linielandschap, De Roode Haan (tussen Veenendaal en Utrechtse Heuvelrug).
- 4 Handreiking Groen bij uitbreidingslocaties
- 5 Aanbeveling uit handreiking 'Groen bij uitbreidingslocaties'.
- 6 Dit was onder andere de conclusie tijdens de GGM-conferentie, november 2024.
- 7 Komt terug in processen zoals Kromme Rijn Linie Landschap, Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving, aanpak NPUH.
- 8 Mede op grond van uitkomsten van het onderzoek Academie van de Stad en op grond van praktijkervaring van kernteam GGM.
- 9 Het GGM Pact definieert dertien groene opgaven.
- 10 Adaptief programmeren in de MRU is een aanpak die zich richt op het slim omgaan met onzekerheden en kansen bij lange termijn investeringen in infrastructuur, ruimte en leefbaarheid. Het doel is om ruimte te laten voor toekomstige ontwikkelingen zonder meteen alle beslissingen vast te leggen. Dit wordt gedaan door belangrijke structurerende keuzes te maken en deze op te nemen in een uitvoeringsprogramma, zoals het Programma U Ned.
- 11 Voorbeeldgebied Zuidelijke Eemvallei
- 12 Voorbeeldgebied Noorderpark
- 13 Voorbeeldgebied Hollandsche IJsselgebied
- 14 Voorbeeldgebied Kromme Rijn Linie Landschap
- 15 Voorbeeldgebied De Roode Haan
- 16 Nieuwsbericht van 28 april 2025 over de vaststelling van het Ontwikkelperspectief Kromme Rijn Linie Landschap
- 17 Provinciaal Programma Wonen en Werken 2023
- 18 Ontwerp Provinciaal Programma Wonen en Werken 2025
- 19 Tenderregeling Groen Groeit Mee
- 20 Het kernteam bestaat uit een ambtelijke afvaardiging van Regio Amersfoort, de U10, het Utrechtse deel van Regio Foodvalley, provincie Utrecht en HDSR namens de Utrechtse waterschappen.
- 21 Het Provinciaal Programmteam GGM bestaat uit een interdisciplinair team van provinciale medewerkers.
- 22 Binnen de provincie Utrecht ligt integreren en combineren van doelen voor de hand bij De Sociale Agenda, Programma Gezond en Veilig, Recreatie en Toerisme, Sport en Bewegen, Transitie Landelijk Gebied, Natuur en Landbouw: Vraagbaak Landbouw en samenwerking met het Integraal Plan Team, Programma Klimaatadaptatie, Biodiversiteit in Stad en Dorp, Toekomstbestendig Bouwen, Bossen Strategie.
- 23 Provincie Utrecht, gemeenten Amersfoort en Utrecht en HDSR.

Groen Groeit Mee Werkprogramma 2025-2027

Opdrachtgever Kernteam Groen Groeit Mee

Status V1.0 (9 juli 2025)

Programmamanager Maryann Glorie-Bergmans

Contact info@groengroeitmee.nl

